

Úkon kajúcnosti

Po pozdrave a po prípadnom uvedení do omše kňaz vyzve všetkých na úkon kajúcnosti, ktorý spoločenstvo koná všeobecným vyznaním hriechov. Kňaz ho zakončí rozhrešením.

Aj keď nejde o sviatosťné rozhrešenie, úkon kajúcnosti má na začiatku omše veľký význam a možno sa naozaj očistiť od hriechov vzbudením si úprimnej ľútosti, pričom je nám na pomoci aj prosba kňaza, Božieho služobníka, o odpustenie hriechov. Pravda, pri ťažkých hriechoch, hoci dokonalou ľútosťou môžeme získať posväcujúcu milosť a odpustenie, nemožno ísť na sväté prijímanie, lebo kajúcnika viaže povinnosť sviatosťného zmierenia; no veľký úžitok po dobrom úkone kajúcnosti je v tom, že veriaci môže s očisteným srdcom sláviť (okrem prijímania) sväté tajomstvá. Človek si je vedomý svojej nehodnosti pred Pánovou tvárou.

Veriaci vie, že vyznanie hriechov nie je len uvedomenie si svojich chýb a hriechov. Vie, že Božia dobrota a milosrdenstvo môže odstrániť zlo, ktoré je v človekovi. Veriaci túži zbaviť sa ťarchy hriechov a prosí o Božiu milosť, aby mohol mať dôstojnú účasť na slávení svätých tajomstiev.

V obrade úkonu kajúcnosti sú 4 prvky:

1. *výzva na vyznanie hriechov* (hovorí ju celebrant)
2. *chvíľa ticha na spytovanie svedomia a ľútosť* (je to liturgický úkon, nie prerušenie slávenia Chvíľa posvätného ticha pomáha. sústredene sa vnoriť do seba a oľutovať hriechy.)
3. *vyznanie viny*
4. *modlitba kňaza o odpustenie* (Nech sa zmiluje nad nami...)

Bitie do prs je výrazným liturgickým gestom. Tento úkon nám pripomína mýtnika z Lk 18,13, ktorý sa bil do prs, keď hovoril: "Bože, buď milostivý mne hriešnemu."

Asperges

V nedeľných omšiach úkon kajúcnosti možno nahradiť obradom posvätenia vody a pokropením ľudu. Je to riadny liturgický úkon, ktorý nahrádza úkon kajúcnosti i Kýrie. Vyjadruje:

- *spomienku na krst*
- *spomienka na Kristovu vykupiteľskú krv*
- *znak očistenia od každej škrvny hriechu*

Veľmi zvyrazňuje myšlienku očisty od hriechu vo svätom krste a zároveň je prosbou o Božie milosrdenstvo, aby sme sa mohli s čistým srdcom zúčastniť na liturgii slova a na Eucharistii.

„Kýrie eleison“ - vzývanie Pána

Po úkone kajúcnosti nasleduje vzývanie Pána (Kýrie), ak už nebolo v samom úkone kajúcnosti. Je to spev, ktorým veriaci volajú k Pánovi a prosia ho o milosrdenstvá.

V Kýrie sa spoločenstvo veriacich obracia na Ježiša Krista, na svojho prvého a hlavného liturga, bez ktorého nie je možná Eucharistia.

Kýrie eleison, Christe eleison sú grécke slová a v slovenčine znamenajú: Pane, zmiluj sa, Kriste zmiluj sa. Toto prosebné zvolanie je známe aj zo Svätého písma. V žalme 41, 5.11 až dvakrát máme zvolanie: Volám: Pane, zmiluj sa nado mnou... Ale ty, Pane, zmiluj sa nado mnou. U Matúša (9, 27) dvaja slepci volajú za Ježišom: "Syn Dávidov, zmiluj sa nad nami!" a ďalej (20, 30. 31): Pane, syn Dávidov, zmiluj sa nad nami!" Je to teda prenikavé volanie o pomoc k Bohu alebo ku Kristovi. Pohania v staroveku tiež používali Kýrie. Staroveký človek sa týmto zvolaním obracal k vychádzajúcemu slnku. Bol to kult "Slnka spásy". Toto zvolanie bolo zvykom aj pri slávnostnom vstupe cisára do mesta. Tvorí teda najhistorickejšiu podstatu v liturgii.

Gregor Veľký roku 590 po svojom zvolení za pápeža nariadil kajúcu procesiu, na ktorej sa spievali *litániové prosby* a ľud odpovedal Kýrie eleison. Zo siedmich rímskych bazilík, ktoré boli určené za zhromaždište, sa pohol sedemprúdový sprievod, každý so skupinou kňazov, do baziliky S. Maria Maggiore. Skupiny kňazov prednášali prosby a ľud odpovedal Kýrie eleison.

V dnešnom misáli sa Kýrie zachovalo takto: dvakrát Kýrie, dvakrát Christe, a dvakrát Kýrie. No podľa požiadavky rozličných jazykov, ako aj hudobného umenia alebo nejakých iných okolností zvolania sa môžu zopakovať aj viackrát, prípadne sa medzi ne môže vsunúť krátky trópus. Ak sa vzývanie nespieva, treba ho recitovať.¹ Kýrie sa vynecháva, ak predtým bolo v úkone kajúcnosti. Spievajú ho všetci, zvyčajne striedavo: zbor (kantor) a ľud.

Glória – je to oslavná pieseň, radostný chválospev, ktorý patrí medzi najspievanejšie a najhudobnejšie časti svätej omše. Má hymnický charakter, podobný chválospevom Magnifikat, Benediktus, Te Deum. Prednášal sa spevom, a bol to spev spoločenstva, nie osobitnej skupiny spevákov. Je to radostná odpoveď na prosebné Kyrie. Kým v Kyrie sme vyjadrili potrebu nášho vykúpenia, v speve Glória vyjadrujeme vďaku a chválu že sme Kristom vykúpení, že sme dedičmi neba, Božie deti.

Skladá sa z 3 častí: - *spev anjelov* (Lk 2, 14)

- *chvála na Boha Otca*

- *vzývanie Krista*

Glória je teda spev celého zhromaždeného spoločenstva, alebo ľud striedavo so zborom, alebo sám zbor. Text je jeden z najdlhších, ťažko sa prednáša hovoreným slovom. Preto uprednostňujeme vždy spev!!! (v núdzi recitujeme)

Spieva sa v nedeľu (okrem adventných a pôstnych), na slávnosti a sviatky a keď je určený (v direktóriu.) Nemožno tento spev nahrádzať iným analogickým spevom. Iba v omši s deťmi "na uľahčenie účasti detí na spevoch Glória, Krédo, Sanktus a Agnus Dei možno so schválením kompetentnej autority ich preklady do národnej reči prispôbiť melódii, aj keď v nich budú určité odchýlky od schváleného liturgického textu"

Modlitba dňa – kolekta

- je završením a vrcholom úvodných obradov, ktorá obsahuje myšlienku dňa. Nikdy sa nemôže vynechať. (je zaujímavé, že všetky časti omše sú zakončené kňazskou modlitbou) príprava obetných darov sa zakončí modlitbou nad obetnými darmi a obrad prijímania modlitbou po prijímaní. Okrem toho aj bohoslužba slova sa zakončuje záverečnou modlitbou v modlitbe veriacich.

Obsahom modlitby je prosba. Krása modlitby sa umocňuje tým, že má nápadne plynulý a vznešený rytmus. Prednes modlitby je recitív, hovorený spev, ktorý je najpriliehavejší pre liturgickú modlitbu, ktorá je vážna, posvätná, nerozplýva sa v citoch. Liturg a veriaci si uvedomujú, že stoja pred velebným majestátom Boha

Modlitba sa vždy začína výzvou: *Modlime sa*. Tým sa naznačuje, že modlitba je spoločnou modlitbou zhromaždeného spoločenstva. Kňaz sa ju modlí ako liturg, ktorý z moci svojho kňazstva ju prednáša v mene ľudu a za ľud nebeskému Otcovi. Záver modlitby tvorí konklúzia: Skrze nášho Pána Ježiša Krista... Je to vrúcny poukaz na to, že svoje prosby prednášame Otcovi prostredníctvom jeho Syna a nášho Pána, ktorý stále žije, aby sa prihováral za nás. Ľud potvrdí modlitbu slovom *Amen*. Je to teda Cirkev, ktorá sa modlí. Slovo *Amen* sa v liturgiách neprekladá. Ostáva ako znak viery a súhlasu.

Pred touto modlitbou sa vynecháva pozdrav Pán s vami lebo už bol na začiatku omše, žiada sa chvíľka ticha, aby sa veriaci pred touto modlitbou sústredili a aby lepšie chápali, že modlitba dňa sa týka aj ich. A všetci si osvoja modlitbu slovom *Amen*,

Kňaz hovorí modlitbu dňa postojacky s rozopätými rukami v mene veriacich a v moci kňazského poslania v Cirkvi. Je to teda modlitba prezidiálna, v ktorej ho nik nemôže nahradiť (súkromné modlitby kňaz v omši hovorí so zloženými rukami), ktorá má zároveň dialogickú štruktúru. Názov kolekta má dve vysvetlenia: V kresťanskom staroveku sa veriaci zhromažďovali v nejakom kostole (ecclesia collecta) a druhé vysvetlenie vychádza z toho, že na výzvu kňaza veriaci si v tichosti zhromaždia svoje prosby, ktoré kňaz potom vo všeobecnej forme prednesie.

A tak modlitba dňa, ktorá tak dôstojne a pastoračne výborne završuje úvodné obrady, zároveň je aj úvodom do liturgie dňa, kým modlitby nad obetnými darmi a po prijímaní sa vzťahujú na určenú časť zodpovedajúcu eucharistickému sláveniu.

¹ Rímsky misál, *Všeobecné smernice*, č. 30.